

ARXITEKTURA YO'NALISHI TALABALARINING LOYIHAVIY KOMPETENSIYALARINI SHAKLLANTIRISHDA LOYIHA ASOSIDA O'QITISH TEXNOLOGIYALARINING SAMARADORLIGI

Beknazarova Mahbuba Nortojoyevna,

Jurayev Sanjar Mamatmurod o'g'li

Termiz davlat muhandislik va agrotexnologiyalar universiteti assistentlari

Annotatsiya: Mazkur maqolada arxitektura yo'nalishi talabalarining kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishda loyiha asosida o'qitish (

Project-Based Learning) texnologiyasining pedagogik imkoniyatlari tahlil qilingan. Arxitektura ta'limida nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan integratsiyalash, talabalarning ijodiy fikrlashi, fazoviy tasavvuri va mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirish masalalari o'rganilgan. Tadqiqot natijalariga ko'ra, loyiha asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni talabalar kompetensiyalarining shakllanish darajasini sezilarli oshirishi aniqlangan.

Kalit so'zlar: arxitektura ta'limi, loyiha asosida o'qitish, kompetensiyaviy yondashuv, pedagogik texnologiyalar, kasbiy kompetensiya, landshaft arxitekturasini dizayn ta'limi.

Kirish

Oliy ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar zamonaviy mehnat bozori talablariga javob beradigan, mustaqil fikrlovchi va amaliy muammolarni hal qila oladigan mutaxassislarni tayyorlashni taqozo etmoqda. Ayniqsa, arxitektura yo'nalishida ta'lim olayotgan talabalar uchun nazariy bilimlarni real loyihalash jarayonlari bilan uyg'unlashtirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Arxitektura faoliyati murakkab kasbiy kompetensiyalar majmuasiga asoslanadi. Talaba nafaqat me'moriy obyektni loyihalashi, balki urbanistik, ekologik, estetik va ijtimoiy omillarni ham hisobga olishi zarur. Shu sababli an'anaviy ma'ruza va seminar mashg'ulotlari bilan bir qatorda innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish zarurati yuzaga kelmoqda.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili

Xalqaro pedagogik tadqiqotlarda loyiha asosida o'qitish texnologiyasi XXI asr ko'nikmalarini shakllantirishning samarali vositasi sifatida e'tirof etilgan. Pedagog olimlar J. Dewey va W. Kilpatrick tomonidan ilgari surilgan loyiha metodi keyinchalik muammoli ta'lim va kompetensiyaviy yondashuv bilan uyg'unlashgan holda rivojlandi.

So'nggi yillarda UNESCO hamda xalqaro arxitektura maktablari tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda loyiha faoliyati talabalarning kreativ fikrlash, kommunikativ va analitik ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qilishi ta'kidlangan.

Mahalliy olimlar O‘. Tolipov, M. Usmonboyeva, N. Muslimov va boshqa tadqiqotchilar innovatsion pedagogik texnologiyalarning kasbiy ta’lim samaradorligini oshirishdagi ahamiyatini asoslab berganlar.

Tadqiqot metodologiyasi

Tadqiqot davomida pedagogik kuzatish, qiyosiy tahlil, kompetensiyalarni baholash va statistik umumlashtirish metodlaridan foydalanildi.

Tadqiqot obyekti sifatida arxitektura yo‘nalishida tahsil olayotgan talabalar faoliyati tanlandi.

Tadqiqot jarayonida talabalarning:

- ❖ ijodiy fikrlash darajasi;
 - ❖ loyihaviy faoliyat ko‘nikmalari;
 - ❖ grafik ifodalash malakalari;
 - ❖ jamoada ishlash kompetensiyasi;
 - ❖ muammoli vaziyatlarni hal qilish qobiliyati
- tahlil qilindi.

Natijalar va muhokama

Loyiha asosida tashkil etilgan mashg‘ulotlarda talabalar real obyektlarni loyihalash jarayoniga jalb etildi. Mashg‘ulotlar davomida talabalar hudud tahlili, funksional zonalash, konseptual yechim ishlab chiqish va grafik taqdimot tayyorlash bosqichlarini mustaqil amalga oshirdilar.

Kuzatish natijalari shuni ko‘rsatdiki, loyiha asosida o‘qitilgan guruhlarda:

- ✓ mustaqil ishlash faolligi ortdi;
- ✓ ijodiy yechimlar soni ko‘paydi;
- ✓ grafik ishlanmalar sifati yaxshilandi;
- ✓ jamoaviy ishlash ko‘nikmalari rivojlandi;
- ✓ kasbiy motivatsiya darajasi oshdi.

Ayniqsa, landshaft arxitekturasi va shaharsozlik loyihalarini bajarish jarayonida talabalar nazariy bilimlarni amaliyot bilan bog‘lash imkoniyatiga ega bo‘ldilar.

Arxitektura ta’limida loyiha asosida o‘qitishning pedagogik afzalliklari

Loyiha asosida o‘qitish quyidagi afzalliklarni ta’minlaydi:

1. Talabalarni real kasbiy faoliyatga yaqinlashtiradi.
2. Mustaqil qaror qabul qilish ko‘nikmalarini shakllantiradi.
3. Kreativ va tanqidiy fikrlashni rivojlantiradi.
4. Axborot texnologiyalaridan samarali foydalanishga o‘rgatadi.
5. Kasbiy kompetensiyalarni kompleks rivojlantiradi.

Mazkur texnologiya arxitektura ta’limining studiyaviy modeliga mos kelishi bilan ham ahamiyatlidir.

Xulosa

Tadqiqot natijalari arxitektura yo‘nalishida loyiha asosida o‘qitish texnologiyasini qo‘llash kasbiy kompetensiyalarni shakllantirishning samarali

vositasi ekanligini ko'rsatdi. Ushbu yondashuv talabalarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish, nazariy bilimlarni amaliyot bilan integratsiyalash hamda zamonaviy mehnat bozori talablariga mos mutaxassislarni tayyorlash imkonini beradi.

Kelgusida arxitektura ta'limida BIM texnologiyalari, virtual reallik va raqamli dizayn platformalarini loyiha asosida o'qitish bilan integratsiyalash ilmiy tadqiqotlarning istiqbolli yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

Ilmiy yangilik

Arxitektura yo'nalishidagi loyihaviy fanlarni o'qitishda loyiha asosida o'qitish texnologiyasining kasbiy kompetensiyalar shakllanishiga ta'siri tizimli ravishda tahlil qilindi hamda uning pedagogik samaradorligi asoslandi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Tolipov O'., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari. – Toshkent.
2. Muslimov N.A. Kasb ta'limi pedagogikasi. – Toshkent.
3. Dewey J. Experience and Education. – New York.
4. Kilpatrick W.H. The Project Method. – New York.
5. UNESCO. Education for Sustainable Development Goals. – Paris.
6. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni.
7. O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'limni rivojlantirish konsepsiyasi.